

Príručka športovca a sprievodného personálu

Mgr. Žaneta Csáderová, PhD.

ANTIDOPINGOVÁ AGENTÚRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ČASŤ 1 Právny aspekt

Svetový antidopingový kódex stanovuje pravidlá, ktoré športovci musia dodržiavať. Cieľom tohto sprievodcu je pomôcť pochopiť tieto pravidlá.

Kódex je vždy rozhodujúci a tento sprievodca je len informačného charakteru a nezastupuje ho. Poskytuje sa na účely pochopenia fungovania antidopingových pravidiel a v žiadnom prípade neplní funkciu právneho dokumentu.

Na prvých stránkach Kódexu sa spomínajú skutočné hodnoty „športového ducha“. Z tejto filozofie vychádza základná funkcia antidopingových programov - prevencia.

Úlohou prevencie je predchádzať či už úmyselnému alebo neúmyselnému užívaniu zakázaných látok a metód alebo porušenia niektorého z antidopingových pravidiel.

Cieľom Svetového antidopingového Kódexu je hájiť práva čistých športovcov.

ČASŤ 2 Kódex

Kódex je hlavnou štruktúrou antidopingového systému. Prijalo ho olympijské hnutie, ako aj športové zložky s antidopingovými organizáciami po celom svete. Je uznaný viac ako 170 vládami (UNESCO dohovor proti doping v športe).

Kódex prišiel do platnosti prvýkrát v júli 2004. Prvá zmenená verzia prišla do platnosti 1. januára 2009. Druhá verzia kódexu (aktuálna) je platná od 1. januára 2015.

Úplná verzia Kódexu je dostupná na internetovej stránke ADA SR v slovenskej a anglickej verzii.

WADA vydala ako podporné dokumenty kódexu Medzinárodné štandardy pre rôzne oblasti: Zoznam zakázaných látok a metód, Testovanie a vyšetovanie, Terapeutické výnimky, Laboratóriá a Ochrana osobných údajov.

ČASŤ 3 Uplatnenie Kódexu

Kódex sa vzťahuje na všetkých športovcov národnej a medzinárodnej úrovne. Športovca medzinárodnej úrovne definuje príslušná medzinárodná federácia. Status športovca národnej úrovne určuje ADA SR.

ADA SR stanovuje, ako sa pravidlá uvedené v Kódexe týkajú športovca, ktorý sa zúčastňuje domácich podujatí a nemá status športovca národnej úrovne. Športovcovi, ktorý sa zúčastňuje súťaží na národnej úrovni, je v prípade pozitívneho testu, vyhnutiu sa dopingovej kontrole alebo porušení niektorého z antidopingových pravidiel, udelený trest.

Je na zvážení ADA SR, ako bude aplikovať pravidlá uvedené v Kódexe v prípade športovcov, ktorí sa nezúčastňujú oficiálnych športových podujatí, ale príležitostne sa zúčastňujú na rekreačných alebo fitnes športových aktivitách.

ČASŤ 4 Práva a povinnosti

Športovec má isté práva a povinnosti:

- Musí ovládať a akceptovať všetky antidopingové pravidlá.
- Nesie zodpovednosť za všetky látky, ktoré sa dostanú do jeho tela, čiže za všetko, čo konzumuje a pije, vrátane liekov a doplnkov výživy, ktoré užíva. Základné pravidlo je, čo je v tvojom tele, za to si aj zodpovedný.
- Musí byť dostupný pre odber vzoriek za účelom dopingovej kontroly.
- Musí informovať zdravotnícky personál o tom, že podlieha antidopingovým pravidlám a nesmie užiť liečbu obsahujúcu zakázané látky. Taktiež berie na seba zodpovednosť, že každá podstúpená liečba nie je v rozpore s Kódexom.
- Musí spolupracovať s antidopingovými organizáciami vyšetrujúcimi porušenia antidopingových pravidiel.

ČASŤ 4 Práva a povinnosti

Vzorom pre športovcov sú často tréneri, manažéri, agenti a ďalší podporný personál. Aj oni majú isté práva a povinnosti:

- Musia ovládať a akceptovať všetky antidopingové pravidlá, ktoré sa týkajú ich alebo športovca, s ktorým spolupracujú.
- Musia spolupracovať s programom pre testovanie športovcov.
- Musia využiť svoj vplyv na šírenie filozofie čistého športu.
- Musia spolupracovať s antidopingovými organizáciami, ktoré vyšetrujú porušenia antidopingových pravidiel.
- Nesmú užívať ani vlastniť žiadnu zakázanú látku alebo metódu bez platného potvrdenia.

ČASŤ 5 Čo je doping?

Podľa Kódexu je povinnosťou športovca ovládať antidopingové pravidlá a vedieť, čo znamená ich porušenie.

Porušenie antidopingových pravidiel neznamena len „pozitívny test“, ktorý Kódex definuje ako nepriaznivý analytický nález.

Porušením antidopingových pravidiel je napríklad aj držba zakázaných látok a používanie zakázaných metód.

Porušenie sa nevzťahuje len na pozitívny test.

ČASŤ 5 Čo je doping?

Falšovanie alebo pokus o falšovanie počas ktorejkoľvek časti dopingovej kontroly. Napríklad, úmyselné zasahovanie do práce komisára dopingovej kontroly, zastrašovanie potenciálneho svedka, zámena vzoriek alebo pridanie cudzej látky do vzorky. Pozri **Článok 2.5**.

Držba zakázanej látky alebo metódy. Je neprijateľné kúpiť alebo prechovávať zakázanú látku pre kamaráta alebo príbuzného, s výnimkou určitých okolností, napr. kúpa inzulínu pre pacienta s diabetom. Pozri **Článok 2.6**.

Obchodovanie alebo pokus o obchodovanie s akoukoľvek zakázanou látkou alebo metódou. Pozri **Článok 2.7**.

ČASŤ 5 Čo je doping?

Podanie alebo pokus o podanie zakázanej látky alebo metódy športovcovi. Pozri **Článok 2.8.**

Spoluúčasť: asistovanie, povzbudzovanie, pomáhanie, navádzanie, pripravovanie, zakrývanie alebo akýkoľvek iný typ úmyselnej spoluúčasti zahŕňajúci porušenie antidopingového pravidla alebo pokus o porušenie „inou osobou.“ Pozri **Článok 2.9.**

Zakázané združovanie. Pozri **Článok 2.10.**

ČASŤ 5 Čo je doping?

Výživové doplnky

Regulácia výživových doplnkov je vo všeobecnosti minimálna. Bežne doplnky ponúkané či už v obchodoch so zdravou výživou alebo internetových obchodoch, neobsahujú zakázané látky, ak nie sú uvedené na etikete výrobku. V posledných rokoch sa pripisuje značný počet pozitívnych testov zle označeným alebo kontaminovaným doplnkom.

Vyskytlo sa viacero prípadov (aj na Olympijských hrách), kedy boli športovci pozitívne testovaní na zakázaný stimulant metylhexamín (MHA). Tento stimulant je tiež známy ako 1,3-dimethylamylamin(DMAA) alebo geraniový olej. Tieto názvy môžu byť uvedené na etikete výrobku, ale názov „methylhexamin“ je uvedený len málokedy.

Nemali by ste brať výživový doplnok, ak existuje pochybnosť o tom, čo by mohol obsahovať.

ČASŤ 5 Čo je doping?

Ktoré látky a metódy sú zakázané?

Zoznam zakázaných látok a metód každoročne vydáva Svetová antidopingová organizácia (WADA), pravidelne sa aktualizuje, minimálne raz ročne.

Aktualizovaný nový zoznam zvyčajne nadobúda platnosť každý rok 1. januára a je dostupný na stiahnutie na webovej stránke WADA, v slovenskej verzii si ho možno stiahnuť na webovej stránke ADA SR. Zoznam sa rozdeľuje na látky, ktoré sú trvalo zakázané a na látky ktoré sú zakázané len počas súťaže (väčšinou v rámci 24 hodín počas súťaže).

Trvalo zakázané

hormóny
anaboliká
EPO
beta-2 agonisty
maskujúce látky a diuretiká

Zakázané počas súťaže

stimulanty
marihuana
narkotiká
glukokortikoidy

Trvalo zakázané sú tiež metódy ako krvná transfúzia.

Dopingová kontrola

Výber športovca

Dopingová kontrola môže byť vykonaná kedykoľvek a kdekoľvek.

Oznámenie

Dopingový komisár alebo jeho asistent upozorní športovca, že bol vybraný na dopingovú kontrolu a informuje ho o jeho právach a povinnostiach. Medzi ne patrí aj právo na zástupcu pri celom procese. Svojím podpisom športovec potvrdzuje, že bol informovaný o vybratí na dopingovú kontrolu.

Príchod do stanice dopingovej kontroly

Do stanice dopingovej kontroly by sa mal športovec dostaviť okamžite.

Dopingový komisár alebo jeho asistent vám môže umožniť oneskorenie z dôvodu vyhlasovania výsledkov alebo dokončenia tréningu. Komisár dopingovej kontroly alebo jeho asistent sprevádza športovca od oznámenia dopingovej kontroly až po jej ukončenie.

Dopingová kontrola

Výber zbernej nádoby

Športovec má na výber z troch jednotlivo uzatvorených zberných nádob. Môže si vybrať jednu. Mal by si overiť či je balenie nepoškodené, nepoužité. Za každých okolností má vybranú odbernú súpravu pod dozorom.

Poskytnutie vzorky

Počas odovzdávania vzorky je v miestnosti prítomný len športovec a komisár dopingovej kontroly alebo jeho asistent. Pred odberom vzorky je športovec vyzvaný, aby si umyl ruky čistou vodou. Ďalej je vyzvaný od komisára alebo jeho asistenta, aby zabezpečil jeho voľný výhľad pri odovzdávaní vzorky.

Objem moču

Minimálne množstvo odovzdaného moču je 90ml. Ak sa neodovzdá požadované množstvo, je potrebné poskytnúť ďalší moč, kým sa nespĺní podmienka minimálneho množstva.

Dopingová kontrola

Rozdelenie vzorky

Športovec má na výber z troch odberových súprav. Vyberie si jednu a overí či nebola poškodená alebo znehodnotená. Po otvorení súpravy si overí, či čísla na sade dvoch fliaš súhlasia s číslom na obale. Vzorku moču sa delí nasledovne: minimálne 30 ml do fľašky B, zostávajúci moč do fľašky A. Malé množstvo sa ponechá v zbernej nádobe, aby komisár mohol zmerať špecifickú hustotu moču. Moč do fliašiek nalieva športovec sám. Ak potrebuje pomoc, so súhlasom to môže urobiť zástupca, alebo komisár.

Utesnenie vzorky

Obe fľaše so vzorkami (A, B) utesňuje športovec sám. Spolu s komisárom potom overia, či sú správne zatvorené.

Meranie špecifickej hustoty

Dopingový komisár je povinný odmerať špecifickú hustotu vzorky. Ak moč nespĺňa minimálne požiadavky, je potrebné odber opakovať.

Dopingová kontrola

Vyplnenie formulára dopingovej kontroly

Do formulára by mal športovec poskytnúť všetky informácie o liekoch (či už na predpis alebo voľne predajných) a doplnkoch výživy, ktoré v poslednej dobe užil. Môže tiež uviesť všetky pripomienky, ktoré má k samotnému procesu dopingovej kontroly.

Tak isto môže podpísať súhlas, že jeho vzorka môže byť v budúcnosti použitá na anonymný výskum. Skontroluje si, či na formulári dopingovej kontroly je správne uvedené číslo vzorky, a či kópia pre laboratórium neobsahuje žiadne údaje, pomocou ktorých by bolo možné ho identifikovať. Po ukončení celého procesu obdrží športovec kópiu celého formulára.

Následné nakladanie so vzorkou

Všetky vzorky sa prepravujú zabezpečeným spôsobom do akreditovaného laboratória, ktoré sa pri analýze vzoriek riadi medzinárodnými štandardmi. Vzorka A bude podrobená analýze, zatiaľ čo vzorka B bude bezpečne uchovaná na prípadné potvrdenie nepriaznivého nálezu vo vzorke A. Následne dostane výsledky organizácia, ktorá je zodpovedná za nakladanie s výsledkami.

Úpravy pre maloletých maloletých športovcov a športovcov so zdravotným postihnutím

O výbere maloletého športovca alebo športovca so zdravotným postihnutím môže byť automaticky upovedomená aj tretia strana.

Nepľnoletí športovci a športovci s telesným postihnutím majú pri procese dopingovej kontroly taktiež právo na zástupcu. Tento zástupca však nemôže byť svedkom odberu vzorky, aby nezamedzoval komisárovi pri kontrole tohto odberu.

Ak nie je prítomný zástupca, môže komisár dopingovej kontroly požiadať tretiu stranu o prítomnosť na dopingovej kontrole.

Pri obmedzenej pohyblivosti môže športovec požiadať svojho zástupcu, alebo komisára o pomoc pri odbere vzorky, rozdelení vzorky a dokončenie vypisovania formulára.

Pri probléme s koordináciou môže športovec požiadať o väčšiu odbernú nádobu.

Pri zrakovom postihnutí, môže športovca po celú dobu sprevádzať jeho zástupca(aj na toalety). Avšak nemôže byť svedkom odberu vzorky. Zástupca alebo komisár môže na požiadanie prečítať informácie z formulára a zástupca môže formulár podpísať menom športovca.

SVETOVÝ
ANTIDOPINGOVÝ
KÓDEX
2015

POVEDZ
DOPINGU
NIE!

ANTIDOPINGOVÁ AGENTÚRA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

